

Oldřich Bubeníček
© KÚ Ústeckého kraje

17.10.2016

Ústecký kraj a kultura

ÚSTECKÝ KRAJ: Ústecký kraj zřejmě uzavírá seriál článků na naše letošní téma, a sice financování kultury v regionech. Oslovili jsme všechny kraje kromě Prahy. Protože je po volbách, které až na malé výjimky přinesly změny ve všech krajích, není už koho urgovat, a navíc mají teď zvolené reprezentace úplně jiné starosti. Za odpovědi děkujeme Oldřichu Bubeníčkově, který byl ve funkci hejtmána Ústeckého kraje v uplynulém období, a všem, kteří reagovali na naše otázky a nechali nás nahlédnout do oblasti kultury v jejich krajích.

Autor článku:

Ludmila Kučerová

Kolik procent z ročních krajských výdajů jde v posledním volebním období do kultury? Jedná se o vzrůstající trend?

Investice a podpora kultury a památkové péče představují více jak 2 % ročních krajských výdajů. Byť tomu absolutní čísla, která můžete pohodlně najít v takzvaném rozklikávacím rozpočtu na webových stránkách kraje, nenasvědčují – ale to jen díky rozložení některých nepravidelných podpor v tomto volebním období – jedná se rozhodně o vzrůstající trend. A je to také bezpečně dvakrát více než poskytuje stát. /viz přiložená tabulka/

Máte přehled, kolik peněz ve Vašem kraji směřovalo do kultury v tomto volebním období z evropských fondů?

Shromáždit data k tomuto dotazu je značně problematické, neboť relevantní údaje jsou rozptýleny mezi množstvím subjektů. Přímo do oblasti kultury se promítly finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj, kde byla prostřednictvím programu přeshraniční spolupráce podpořena řada projektů v kultuře, a to v souhrnném řádu několika desítek milionů korun. Tyto prostředky čerpala jak místní a krajská samospráva, tak neziskový sektor a soukromé subjekty. Pokud bychom mluvili o zapojení evropských fondů do obnovy památek, na území kraje byly realizovány projekty v řádech stovek milionů korun, a to např. z Integrovaného operačního programu, Regionálního operačního programu, Finančních mechanismů EHP/Norsko nebo Evropského fondu pro regionální rozvoj.

S jakou filosofií přistupujete ke grantové politice?

Ústecký kraj je na jedné straně region s bohatým kulturním dědictvím, s množstvím hodnotných kulturních památek. Na straně druhé je regionem s nízkou vzdělanostní úrovní obyvatel, vysokou nezaměstnaností, vysokým počtem vyloučených lokalit, nízkou úrovní ztotožnění se obyvatel se svým regionem a nízkou úrovní tradic a tradiční výroby. Rozvoj kultury a působení kultury a kulturního prostředí je dlouhodobým procesem, jehož výsledky se neprojeví okamžitě. Proto je nutné nabízet občanům jako protipól ke konzumní společnosti kvalitní kulturní akce, pomáhat jim ztotožnit se se svou obcí, tradicemi regionu. Neustále jim nabízet možnost vstřebávat kulturní hodnoty, sebevzdělávat se a aktivně se spolupodílet na vytváření nových kulturních hodnot. Na kulturním poli je třeba využít všech podnětů. Ať už se jedná o kulturní tradice národnostních menšin, krajských obcí nebo o spolupráci se sousedním Svobodným státem Sasko, včetně využívání německého kulturního dědictví na našem území. V těchto souvislostech kultura značně přispívá k udržitelnému rozvoji kraje a pozitivně ovlivňuje kvalitu života obyvatel v jednotlivých regionech. K naplňování této filosofie přispívá i střednědobá koncepce rozvoje kultury a památkové péče, kterou kraj zpracoval pro léta 2014 - 2020.

Má Váš kraj nějaký zajímavý dotační titul na podporu kultury, kterým by se mohl pochlubit? Případně připravuje nějaký nový?

V oblasti kultury se jedná o Program podpory regionální kulturní činnosti, který je zaměřen na pořádání kulturních a vzdělávacích programů, výstav, koncertů a soutěží v uměleckých oborech, jako jsou např. divadlo, tanec, hudba, výtvarná výchova, fotografie, film, workshopy aj., které mají mezinárodní, nadregionální či regionální charakter. Dalším je pak Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles působících v Ústeckém kraji, který je zaměřen především na jejich zájezdovou činnost na území kraje, na zajištění srovnání diváků a posílení atraktivnosti repertoáru (hostování sólistů).

V oblasti památkové péče je to pak Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje a Program na záchranu a obnovu drobné architektury dotvářející krajinu Ústeckého kraje, který se zaměřuje na drobné historické památky, nechráněné dle zákona, ale přesto důležité pro okolí a pro krajinu, dotvářející historickou paměť a ducha místa v regionu kde je to navýsost důležité pro vytváření vazeb obyvatel s místem a krajinou, kde žijí.

Můžete uvést úspěšné příklady vícezdrojového financování ve Vašem kraji?

Všeobecně by se dalo konstatovat, že díky geografické poloze kraje se vícezdrojové financování dotklo i oblasti kultury. Některé projekty v sobě uměly sloučit jak prostředky domácí – obec, kraj, Ministerstvo kultury ČR, tak i Evropské unie. Zejména se jednalo o program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a ČR z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Tento dotační nástroj se významnou měrou promítnul do desítek kulturně-společenských projektů na území kraje. Markantně se pak vícezdrojové financování ukazuje při obnově kulturních památek. Jedním z pozitivních příkladů může být obnova zámku Nový Hrad v Jimlíně u Loun, který je ve vlastnictví kraje. Zde se setkaly prostředky z Finančních mechanismů EHP/Norsko, Regionálního operačního programu, Ministerstva kultury ČR a vlastních finančních prostředků kraje. Mezi dalšími příklady z této oblasti můžeme uvést např. obnovu vitráží z kostela sv. Mikuláše v Petrovicích, kdy byly využity nejen krajské či vlastní zdroje, ale také podpora zahraniční soukromé nadace. Při obnově areálu františkánského kláštera v Kadani a unikátní výzdoby klášterního kostela se pak zcela přirozeně skládají do jednoho podpůrného celku prostředky státu, kraje, města i ty soukromé.

Spolupracujete s některým sousedním krajem na financování kulturní aktivity či instituce (např. divadla) kterých se zúčastní či jejich nabídky využívají i občané Vašeho kraje?

Tento model se Ústeckého kraje přímo netýká, ale spolupráce se sousedními kraji probíhá formou podpory menších projektů, např. spolufinancováním některých hudebních festivalů s širším přesahem – např. Mezinárodní hudební festival Uprostřed Evropy / Mitte Europa či Hudební festival Lipa Musica, nebo v případě nominačního procesu Hornické kulturní krajiny Krušnohoří/Erzgebirge na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Snažíte se přiblížit kulturu do odlehlejších míst či směrem k ekonomicky slabším občanům? Případně jak.

Kraj se snaží o podporu kultury ve všech oblastech svého území rovnoměrně. Podpora směřuje i do řad národnostních menšin. K lepšímu přístupu občanů k živé kultuře slouží např. sozy diváků na divadelní představení profesionálních souborů působících v kraji či jejich hostování v různých místech kraje. V krajských organizacích – v muzeích a galeriích, ale i v hvězdárně a planetáriu či zámku – je pak dlouhodobě nastaveno velmi mírné, nebo pro rodiny zvýhodněné vstupné.

Působí ve Vašem kraji významní podporovatelé a mecenáši kultury? Jestliže ano, věnuje jim kraj pozornost?

V roce 2016 byl kraj osloven manželi Petrem Zemanem a Evou Kunstovou ve věci darování sbírky „FLORSALON – současné umění a dialog s minulostí“. V tomto ohledu se jedná o mimořádný mecenášský počín, který kraj zavazuje řádně se o dar postarat a zpřístupnit jej v maximální míře veřejnosti. Řada významných podniků na území kraje přispívá do rozpočtu kraje, kdy jsou tyto prostředky věnovány na konání kulturních akcí. Příkladem může být např. pořádání 17. Dnů české a německé kultury v roce 2015, kde se zapojila firma NET4GAS. I v oblasti ochrany památek najdeme pozoruhodné příklady podpory mezi sdruženími a jednotlivci – asi nejvýraznějším příkladem může být Společnost pro obnovu památek Úštěcka a její předseda Tomáš Hlaváček.

Před volbami je zpravidla čas rekapitulace, tak mi dovolu zeptat se, zda se Vám povedlo naplnit předvolební sliby pro oblast kultury? Mohl byste uvést ty, kterých si nejvíce považujete, vyjmenovat ty, které se odkládají a jaký důležitý máte připraven Vy či strana, kterou ve vedení kraje zastupujete, na období příští?

Zcela jistě jím je udržení a rozvoj pravidelné podpory profesionálním oblastem kultury ať už na poli divadelních souborů, mezinárodních hudebních festivalů a kulturních akcí uskutečňovaných v kraji nebo také krajem zřizovaných muzeí, galerií a dalších kulturních institucí pečujících o kulturní dědictví kraje. Přínos spatřujeme v etablování ocenění počinů i osobností v různých odvětvích lidské činnosti a samozřejmě i v oblasti kultury prostřednictvím každoroční Ceny hejtmana Ústeckého kraje a udělení medaile za zásluhy. Jsme rádi, že ani v našem kraji se nezapomíná na tradiční lidovou kulturu a mohl tak vzniknout Regionální seznam nemateriálních statků lidové kultury, kam budou zapisovány ty nejvýznamnější z našeho kraje. Významným počinem byl také vznik projektu Rodinné stříbro, který nově představuje pravidelnou podporu více jak dvou desítek společenských, sportovních, ale také množství kulturních akcí s dlouholetou tradicí v kraji, které si jistě zaslouží podporu nejen kraje. Připomenout můžeme i jednotlivé události, které přispěly k naplnění daných závazků – ať už je to např. velmi zdařilá připomínka 200. výročí bitvy u Chlumce či letošní souborná obsáhlá celokrajská výstava Lucemburkové v severozápadních Čechách, konaná u příležitosti 700. výročí narození Karla IV. To co zcela jistě víme, že bude i v budoucím období pokračovat je podpora spolků a občanské společnosti při kulturních aktivitách a zmínku si zaslouží také zvýšená finanční podpora Severočeského divadla (opery a baletu) v nadcházejícím pětiletém období.

Mohl byste, prosím, trochu nastínit, jak vidíte současnou českou kulturu obecně a Vaše představy o ideálním fungování kultury na krajské úrovni, zejména v souvislosti s jejím financováním?

Kultura je potřebnou a nezastupitelnou součástí života společnosti. Společnost se přizpůsobuje potřebám trhu a kultura rovněž. Určitým problémem se stává stupňující se životní tempo a pracovní zatížení, které ovlivňuje život člověka, nutí ho k úpravě životního rytmu a negativně ovlivňuje jeho přístup ke kultuře, kdy produkty tzv. masové kultury nahrazují kvalitu kvantitou. Kultura byla, je a bude vždy věcí veřejnou. Obec, region a stát nesou zodpovědnost za její rozvoj. Prioritní problém k řešení je udržet zájem obyvatel kraje o kulturní dění a připravit takové kulturní programy, které budou čelit negativním tendencím doby a společnosti. Poměrně rozsáhlá síť pamětových institucí pečuje o kulturní dědictví regionu a snaží se je prezentovat veřejnosti. Forma této prezentace se v současné době multimediálních technologií stává ve své tradiční formě diskutabilní a zůstává pro organizace výzvou do budoucna. Postupně se však daří vnášet nejen do expozic, ale i provozů, inovativní prvky a zejména krátkodobé výstavy a doprovodné programy si získaly své věrné publikum. V tomto směru lze pozorovat i jistou generační proměnu návštěvníků a silnější identifikaci některých místních skupin občanů s historií spádových oblastí jednotlivých organizací. Tento efekt je s ohledem na sociální strukturu kraje a ztrátu podstatné části historické paměti regionu v minulosti velmi pozitivní. Trend vyšší občanské angažovanosti v oblasti kultury a v péči o kulturní dědictví se projevuje i v neziskovém a komunitním sektoru, o čemž svědčí neustále zvyšující se nabídka lokálních, místních i nadregionálních akcí. Posilovat kvantitu kulturních projektů masivní finanční podporou však není řešení. Důraz by měl být kladen především na kvalitu akcí, jejich tematickou pestrost, dobrou dostupnost pro občany a maximální

angažovanost místní samosprávy. V případě péče o uchování a obnovu památek je situace poněkud rozdílná neboť tato oblast potřebuje dostatek příkladů dobré praxe, vhodné obnovy památek, které by táhly ostatní, ale především dostatek finančních prostředků na dotační podporu vlastní stavební obnovy památek.

Dovolte mi ještě přiložit několik vět, popisujících hrozby v oblasti památkové péče, které jsem našla v Koncepti rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji 2014 - 2020. Věty by se mohly stát mementem pro kulturu obecně:

- **Nezájem politické reprezentace kraje podporovat památkovou péči jako jeden z důležitých aspektů historického dědictví.**
- **Stále se snižující životní úroveň obyvatel v ČR i EU může ovlivnit priority rodinných rozpočtů a tím návštěvnost památek a výši tržeb.**
- **Nepochopení důležitosti a jedinečnosti velkého množství technických památek.**
- **Nezájem ze strany školských zařízení o osvětu v oblasti péče o památky a vztahu k nim.**

Obsáhlou Koncepti rozvoje kultury a památkové péče v Ústeckém kraji 2014 - 2020 najdete [ZDE](#).